

เทศน์เช้า วันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๙

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ อากาศร้อนมาก อากาศร้อนมาก เห็นไหม เราบอกในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเกิดเป็นมนุษย์เกิดมาพบพระพุทธศาสนานะ เราเกิดในประเทศอันสมควร เกิดในประเทศเขตร้อน อาหารการกินอุดมสมบูรณ์ ความเป็นอยู่ ฤดูกาล นี้เราเกิดในประเทศอันสมควร ถ้าเกิดในประเทศอันสมควร ใครพาเกิด กรรมดีพาเกิดนะ กรรมกรกระทำ ทำแล้ว ทำดีทำชั่ว กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน คนเราไม่ได้ดีเพราะการเกิด คนเราดีเพราะการกระทำ ถ้าการกระทำคุณงามความดีของเรา คุณงามความดีแบบโลกก็เป็นแบบโลกนะ

ในครอบครัวครอบครัวหนึ่ง ลูกหลานเรา เราอบรมดูแลรักษา ลูกหลานเรามันจะมันใจ มันจะตัดสินใจได้ เราไม่เคยทำอะไรเลย ยกให้แต่โรงเรียน ยกให้แต่โรงเรียน เสร็จแล้วลูกหลานเราไม่กล้าตัดสินใจสิ่งใดเลย พวกเรา เวลาบอกว่า เด็กๆ การศึกษาของเรา ศึกษาแล้วเด็กมันไม่มีปัญญา มันท่องจำๆ มันท่องจำเพราะมันไม่มีความอบอุ่นไง ถ้ามันท่องจำของมันนะ มันมีความอบอุ่นของมัน มันอบอุ่นคือว่ามันกล้าตัดสินใจมาตั้งแต่เด็กแต่น้อย เราให้มันทำ ทำงานบ้านนะ ทำงานบ้านงานเรือน มีการตัดสินใจ ใ้่นี่ก็ว่าเรารักลูกหลานของเรา เราไม่ให้ทำอะไรเลย โอ้ๆ เลย เราอยากให้ลูกเราฉลาด ให้ลูกเราตัดสินใจเป็น

มันตัดสินใจอะไรของมันเป็นล่ะ เพราะมันไม่เคยตัดสินใจ ถ้ามันตัดสินใจ ให้มันฝึกหัดตัดสินใจของมันมา นี่พูดถึงว่าในครอบครัวของเรา เราดูแลของเราเพื่อความอบอุ่นในครอบครัวของเรา ถ้าความอบอุ่นในครอบครัวของเรา ในครอบครัวที่เข้มแข็ง ในครอบครัวที่เข้มแข็ง เราออกไปเผชิญกับสังคมได้ เราเผชิญกับสังคมได้ เกิดในประเทศอันสมควรไง

เกิดในประเทศอันสมควร คือคนเราเกิดในพระพุทธศาสนา มีความเมตตา มีความกรุณาต่อกัน พอดีความเมตตากรุณาต่อกันเป็นประเพณีวัฒนธรรม ยิ้มสยามๆ ยิ้มสยามเพราะว่ามันมีหัวใจที่เปิดกว้าง หัวใจที่เปิดกว้าง เปิดกว้างมาตั้งแต่เด็กด้าบรพพ์ เปิดกว้างมาตั้งแต่ประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ในเมืองไทยของเราจะนับถือศาสนาสิ่งใดก็ได้ จะทำอะไรก็ได้ ให้ทำตามความเชื่อของตน ถ้าทำตามความเชื่อของตนนะ ความเชื่ออันนั้น เราเกิดในประเทศอันสมควร ความเชื่ออย่างนั้น บรรพบุรุษของเราท่านมีปัญญาของท่าน ท่านนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ศาสนาประจำชาติ ประจำชาติเพราะว่าสิ่งนั้นทำให้ชนชาติ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ศาสนามาเกลี้ยกล่อม ศาสนามาขัดเกลา ขัดเกลาให้จิตใจของคน จิตใจของ

คน เห็นใหม่ จิตใจของคนถ้ามันระลึกได้ ตั้งแต่ ไม่ใช่เขียนเสียให้ววกแล้วไป ทำบาปต้องตกนรก ทำคุณงามความดีจะไปสวรรค์ เขาบอกว่าเขียนเสียให้ววกแล้วไป

มันเป็นความจริง สวรรค์นอก นรกในใจ ถ้าสวรรค์นอก ในครอบครัวเราอบอุ่น เราทำ คุณงามความดีของเรา นี่สวรรค์นอก เราพูดกัน เราอยู่ด้วยกันยิ้มแย้มแจ่มใส เราอยู่ด้วยกัน โดยการเปิดเผย นรกในใจ ทำสิ่งใดแล้วก็ต้องปิดไว้ กลบเกลื่อนไว้ ดูแลรักษาไว้ นรกในใจ

สวรรค์นอก นรกในใจ นี่คือการกระทำ คือกรรม แต่เวลามันไปแล้ว ถ้ามันตายไปแล้ว มันไปสวรรค์จริงๆ สวรรค์จริงๆ มันเป็นภพภูมิไง ถ้าไม่เป็นภพภูมิ ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ อยู่ชั้นดุสิต รอมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ แล้วเวลาเทวทัตทำความชั่วแค้นแค้นขิงดีขิงเด่น จะเอาอำนาจจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตกนรกอเวจี ธรณีสูบไปเลย แล้วเขาบอกว่า ธรณีสูบจริงหรือเปล่า เขาไปเที่ยวอินเดียกันนะ กลับมาแล้วให้ฟัง เขาไปดูที่เขาบอกตรงนี้เทวทัตโดนสูบไปตรงนี้ เขาไปดูสถานที่กัน

สวรรค์นอก นรกในใจ คือกรรม คือการกระทำของเรา แต่ถ้าถึงที่สุดแล้ว เวลาภพชาติ เวลาหมดอายุขัยไปมันเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ถ้าเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ว่าเขียนเสียให้ ววกแล้วไป ใจ เขาเขียนเสียให้ววกแล้ว มันเป็นวัฒนธรรม ให้คนเรามันมีจิตใจที่อ่อนโยน มีจิตใจที่ ละอายต่อบาป มีจิตใจที่ไม่ก้าวล่วงศีล สมาธิ ปัญญา ให้ฝึกหัวใจของเราไว้ใจ ถ้าฝึกหัวใจไว้ นี่ เป็นประเพณีวัฒนธรรม

ฟังธรรมๆ ฟังธรรมเพื่อเหตุนี้ ฟังธรรมเพื่อเหตุนี้ ใครเขาหยาบ จิตใจเขาหยาบกระด้าง เป็นวัตถุ เขาก็วิทยาศาสตร์ ต้องพิสูจน์ นั่นจิตใจเขาหยาบ ถ้าจิตใจเราละเอียดอ่อน จิตใจ ละเอียดอ่อน ความรู้สึกใจ

สวรรค์นอก นรกในใจ เรารู้ได้ใช่ไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเรื่องทุกข์ ทุกข์เป็นอริยสัจ ทุกข์เป็นความจริงนะ ทุกข์เป็นอริยสัจ ทุกข์เป็นความจริง แต่เราก็พยายามจะ สร้างกันไง สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกไป คุณภาพชีวิต คุณภาพชีวิตเพื่ออำนวยความสะดวก ในชีวิตของเราไป ถ้าคุณภาพชีวิต เวลานั้นภาวนาก็พยายามส่งเสริมกัน แต่ถ้าเป็นความจริงๆ เราจะแก้ไขหัวใจของเรา

ลูกหลานในบ้านของเรา ถ้ามันดัดสันใจได้ มันรู้จักมีความอบอุ่น มันมีปัญญาของมัน มันเอาตัวรอดของมันได้ จิตใจของเราๆ อารมณ์ความรู้สึกอยู่กับใจดวงนี้ มันเป็นอาการของใจ อาการของใจทั้งหมดนะ เวลาภาวนาไปรู้มันรู้ อารมณ์ทั้งหมด ความรู้สึกนี่สัญญาอารมณ์ ถ้า สัญญาอารมณ์ ไปรู้ไปเห็นสิ่งใด มันเห็นสิ่งใดมันเห็นด้วยความงๆ ทั้งนั้นนะ

แต่ถ้ามันทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันเป็นอิสระ ถ้าใจเป็นอิสระแล้ว มันเหมือนกับทางโลก ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า ทุกข์ด้วยความเป็นหนี้

เวลาเราเป็นหนี้เป็นสินเขา เรามีความรับผิดชอบใช่ไหม เราต้องหาไปคืนเขาใช่ไหม แต่ถ้าเราพ้นจากหนี้ เรามีความสุขไหม จิตใจของเรา อากาของใจ อากาของใจมันเป็นหนี้เป็นสิน เป็นหนี้เป็นสินเพราะจริตนิสัยมันสร้างสมของมันมา นี่ด้วยความเป็นหนี้ไง ถ้าความเป็นหนี้มัน ทบดอกเบี้ย ดอกเบี้ยมันทบต้น

นี่ก็เหมือนกัน ภาวนาไปแล้วรู้มันรู้มัน จิตใจมันก็สงบอยู่แล้ว จิตใจมันก็มีความวิตกกังวลอยู่แล้ว เราไม่รู้สิ่งใดๆ ไป มันรับชวนชวนจะเอาอะไร มันเป็นอาการของมันทั้งหมด นั่นนะเป็นลูกหนี้

พุทธโง่ ใช้ทั้งดอกเบี้ย ใช้ทั้งเงินต้น ใช้หมดเลย มันจะพ้นจากความเป็นหนี้ พุทธโง่ จนจิตมันสงบเข้ามาได้

เจ้าหนี้ เจ้าหนี้เวลาเขาคุย เจ้าหนี้กับลูกหนี้ด้วยกัน เจ้าหนี้เขาต้องมีอำนาจมากกว่าอยู่แล้ว ลูกหนี้ไปเจรจากับเจ้าหนี้ต้องประนีประนอม เพราะขอความเห็นใจทั้งนั้นนะ นี่ลูกหนี้

นี่ก็เหมือนกัน เราภาวนาด้วยการเป็นลูกหนี้ใช่ไหม ภาวนาไปนะ อยากรู้มันรู้มัน ด้วยความประนีประนอมกับกิเลสใช่ไหม ต้องการให้กิเลสมันผ่อนคลาย ต้องการให้กิเลสมันยกหนี้ให้ แล้วมันจะยกหนี้ให้ไหมละ มันยกหนี้ให้ไม่ได้หรอก

ฉะนั้น เราพุทธโง่ ของเรา เราทำความเป็นอิสระของเรา พ้นจากความเป็นหนี้ ถ้าพ้นจากความเป็นหนี้ เราพ้นจากความเป็นหนี้แล้วเราหาทุนหารอนของเรา หาทุนหารอนของเรา เราจะประกอบสัมมาอาชีพของเรา เราจะประกอบความมั่นคงในชีวิตของเรา

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่มีมันเป็นความจริงได้ เรากำหนดพุทธโง่ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิของเรา ให้มันพ้นจากความเป็นหนี้ พ้นจากความเป็นหนี้ รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร จิตมันรับรู้ด้วยอะไรละ

ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติแล้ว ท่านบอกจิตเรามันเปรียบเหมือนน้ำ น้ำใสสะอาด อยู่ในภาชนะที่ใสสะอาด เราจะไม่สามารถจะรู้ได้เลยว่าในแก้วน้ำนั้นมีน้ำหรือไม่มีน้ำ แต่ถ้ามันเต็มสีลงไป เราจะเห็นเลยว่า อ้อ! ในแก้วมันมีน้ำ เพราะอะไร เพราะมันละลาย มันมีสีมันของมัน เห็นไหม

นี่ก็เหมือนกัน ความเป็นลูกหนี้ ตัวเองเป็นอิสระก็ไปไม่ได้ ยอมเป็นทาสเขาตลอด เวลาเขาปลดจากความเป็นทาสแล้วไปไม่รอด ขอเป็นทาสอย่างเดิม หากินไม่เป็น ขอให้เขาคอยเขาจูงโซ่

นี่ก็เหมือนกัน เวลาพุดุๆ นะเป็นอิสระไม่ได้ เป็นอิสระไม่เป็น เป็นอิสระแล้วจะทำอย่างไร เป็นอิสระแล้วเลี้ยงตัวเองไม่เป็น แล้วเลี้ยงตัวเองไม่เป็นมันก็ไม่พ้นจากความเป็นหนี้เงี้ย มันก็เป็นลูกหนี้เขา เป็นทาสเขาตลอดไปนะ

ถ้าเป็นทาสๆ เป็นทาสเวรทาสกรรม จริตนิสัยของคน คนชอบสิ่งใดนะ โทษจริต โมหะจริต โลกจริต ใ้พวกโลกจริตเรรวนตลอด มีอะไรเขาคิดไม่เป็น ไปตามกระแส คนเยอะๆ ดี คนเยอะๆ ดี คนเยอะๆ ต้องดี ไปกับเขาตลอด คนที่ไม่มีสติปัญญา โลกจริต โทษจริตใครก็แตะไม่ได้เลย โทษจริต ความลุ่มความหลงของมัน ความโลภ ความโกรธ ความหลง นี่มันมีจริตนิสัยของมัน ถ้ามีจริตนิสัยของมัน เวลาคนชอบสิ่งใด คนเป็นสิ่งใด รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร ถ้ารูป รส กลิ่น เสียง

ครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติแล้วพ้นจากรูป รส กลิ่น เสียง ไปแล้ว ก็อาศัยรูป รส กลิ่น เสียงนั้นนะสื่อสารความหมายไป ถ้ามันมีสติปัญญา เราใช้เขาเป็นประโยชน์ แต่ถ้าเราเป็นลูกหนี้ มันทบตันทบดอกนะ ทบตันทบดอก เป็นหนี้เพิ่มมากขึ้น แล้วก็ยิ่งเกิดความวิตกกังวล ยิ่งเกิดความลังเลสงสัย ทำสิ่งใดก็สร้างแต่บาปแต่กรรมไปไป นี่นรกในใจ นรกในใจเลยละ แต่พ้นจากความเป็นหนี้ มันปลอดโปร่งหมด แล้วมันปลอดโปร่ง

ความเป็นเจ้าหนี้ คนเป็นเจ้าหนี้มีอำนาจนะ มีเงิน มีอำนาจด้วย ใครต้องมาเจรจากับเราเพื่อต่อรอง นี่ถ้ามันเป็นจริง ถ้ามันเป็นอิสระของมันจริงๆ มันต้องมีอำนาจอย่างนั้น ถ้ามีอำนาจอย่างนั้น จิตถ้านั้นรักษาไว้ ถ้าเป็นเจ้าหนี้ ถ้าไม่มีสติปัญญา เงินทองก็ใช้ไม่เป็น เดียวเขามาหลอกลวงไปเล่นการพนันที่เดียวก็หมดแล้ว จะเงินมีมากน้อยขนาดไหน เข้าบ่อนนะหมดเลย แล้วถ้าเข้าบ่อนหมดแล้วมันจะเป็นหนี้เป็นสินเขาอีก ที่นี้เขาแบดักเมล์เอา ยุ่งเลย

นี่ก็เหมือนกัน จิตสงบแล้วยกขึ้นวิปัสสนาอย่างไร ถ้าจิตสงบแล้วเราจะรักษาสมบัติของเราอย่างไร ถ้าเรา รักษาสมบัติของเราได้ เรามีเงินมีทองของเรา เราจะต่อยอดสมบัติของเราได้อย่างไร จิตสงบแล้วเดี๋ยวมันก็เสื่อมไป

เศรษฐกิจธรรมๆ ถ้าเป็นเศรษฐกิจธรรม เราไปดูสมบัติของคนอื่นไป เวลาเราจะเกิดธรรมะในหัวใจของเราบ้าง เรารักษารธรรมะของเราได้อย่างไร

ดูสิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งเลย” เราก็ไปศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นเป็นทฤษฎีทั้งนั้นนะ แต่

ถ้าเธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด เธอมีสติ มีสมาธิ มีปัญญาในหัวใจ ถ้าเธอมีสติ มีสมาธิ มีปัญญาในหัวใจ ชำนาญในวดี ชำนาญในการรักษา ชำนาญในการสร้างสรรค์ ความสร้างสรรค์ สร้างสรรค์ขึ้นมา เห็นใหม่

ดีกรามบ้านช่อง ใครเป็นคนสร้าง มนุษย์สร้างทั้งนั้นนะ สัจธรรม สัจธรรมในหัวใจใครเป็นคนสร้าง ด้วยความเพียรไง ความเพียร ความวิริยะ ความอดุสาหะ สติปัญญามั่นก่อสร้างขึ้นมาไง มั่นก่อสร้างขึ้นมาอย่างไร ก่อสร้างขึ้นมาเพราะมันพ้นจากความเป็นหนี้ พอพ้นจากความเป็นหนี้แล้วมันใช้ปัญญาของมัน ใช้ปัญญาในที่ไหนละ

ถ้าเป็นหนี้เป็นสิน เพราะวิตกกังวล เห็นใหม่ กายก็ของเรา สรรพสิ่งก็ของเรา สรรพสิ่งของเรา อารมณ์ก็เป็นของเรา ตัวตนก็เป็นของของเรา ถ้ามีสติปัญญามั่นพิจารณาของมันไป ถ้ามันพิจารณาได้ แล้วพิจารณามันพิจารณาที่ไหน ก็ต้องพิจารณาในภวาสวะ สมถกรรมฐาน สถานที่ตั้งแห่งการงาน

ความคิดเกิดจากจิต อวิชชามันอยู่ที่จิต แล้วความคิดเกิดจากจิต อวิชชามันพาคิด พอพาคิดขึ้นไปมันก็ไปกว้านเอาแต่ความทุกข์ความกังวลเข้ามา

แต่ถ้าเป็นวิชา ถ้ามันพ้นจากความเป็นหนี้มันเป็นวิชานะ วิชาเพราะกำลังของมัน มันพิจารณาของมันไป มันเป็นไตรลักษณ์ของมัน มันจะย่อยสลายของมัน ถ้ามันเป็นธาตุ มันจะย่อยสลายของมัน ถ้ามันเป็นความรู้สึกนึกคิด มันจะมีปัญญาแยกแยะ ถ้ามันเป็นสังขาร เป็นวิญญาณ มันพิจารณาของมัน มันจับของมัน เพราะมันจับได้หลากหลายไง สติปัญญา ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม

เวลาพิจารณากายๆ พิจารณากายยังพิจารณากายหลากหลาย พิจารณากายไปเห็นเป็นรูปกาย พิจารณากายเห็นเป็นอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่ง พิจารณากายโดยนามธรรม พิจารณากายโดยปัญญา การพิจารณากายมันยังแตกแขนงไปอีกมหาศาลเลย

การพิจารณาเวทนา เวทนา เวทนาร่างกายของเรา เวลาคนภาวนาแล้วบอกว่า ภาวนาไม่ได้ จับไม่ได้ ไม่มีสิ่งใดจะใช้ปัญญา

วิตกกังวลนั้นนะเวทนาทั้งนั้นนะ แต่เป็นลูกหนี้ ลูกหนี้เพราะเป็นเราไง เวลาเราคิดวิตกกังวล เราคิดความทุกข์ความยาก นั้นนะถ้ามีสติมีปัญญานะ ถ้ามันเป็นเจ้าหนี้มันสงบไปแล้ว ไร้ความวิตกกังวลมันจะจับวิตกกังวลนั้นนะ วิตกกังวลนี้เป็นอาการ เหมือนร่างกายเรากับเงา เงาจะเกิดขึ้นเมื่อมีแสง ถ้าเราเข้าสู่ที่ไม่มีแสง เงาก็ไม่มี ถ้าเรามีสติปัญญาพ้นจากความเป็นหนี้ มันก็ไม่มีอาการ มันก็ไม่มีแสง ถ้าไม่มีแสง มันก็ไม่มีอารมณ์ความรู้สึก แต่มันจะมีแต่ธาตุรู้

สิ่งที่รู้ที่มันรู้ในตัวเอง นี่ถ้ามันเป็นเจ้าหนี้นั้น เวลาคำมันมีสติปัญญา เวทนา สิ่งต่างๆ ที่มันจับต้องได้ เวลาพิจารณากายก็อย่างหนึ่ง พิจารณาเวทนา เวทนากาย เวทนาจิต

แล้วพิจารณาธรรม เวลาธรรม ธรรมะมันเกิดขึ้น ถ้าจิตมันสงบ มันมีสติปัญญาขึ้นไป แล้วมันมีปัญญาของมัน ถ้ามีปัญญาของมัน ความเป็นเจ้าหนี้นั้นพิจารณาจะ จับอาการนั้น พิจารณา จับอาการนั้น แต่ถ้าอาการนั้นเป็นเรา สรรพสิ่งที่เป็นเรา ที่ว่าความทุกข์ความยากเป็นเรา ธรรมะก็เป็นเรา รู้ธรรมะรู้ไปหมดเลย

รู้ก็ศึกษาไป รู้ก็เราเรียนมาไป รู้มา เพราะเรียนมาด้วยการฟัง การฟัง มุขปาฐะ ออกจากปาก แล้วเราก็จำได้ พอจำได้ ก็เลสมันร้ายกาจ มันสร้างภาพนะ กลับไป ใ้อโฮ! เหมือนหลวงพ่อบุญเลย เหมือนกันเปียบ

สัญญาทั้งนั้น อาการทั้งนั้น เพราะมันไม่พ้นจากความเป็นหนี้นี้ เพราะมันไม่พ้นจากความหนี้นี้ มันไม่เป็นอิสระไง ถ้าเป็นอิสระ ถ้ามันจับของมันเอง ถ้ามันจับของมันเอง มันจับของมันเอง เห็นไหม

ดูสิ เวลาคนเป็นหนี้นี้ เวลาเจ้าหนี้นี้มามันวิ่งหนี มันหลบซ่อนนะ เพราะอะไร เพราะกลัวเจ้าหนี้นี้เขาจะมาทวงหนี้นี้ ใ้อนี้ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันสงบแล้ว จิตสงบแล้ว ถ้ามันจะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง ถ้ามันเห็นนะ เจ้าหนี้นี้ เจ้าหนี้นี้ไปเห็นลูกหนี้นี้แล้วทวงเงินได้จากลูกหนี้นี้ มันมีอารมณ์ความรู้สึกอย่างไร

จิตเห็นอาการของจิต ถ้าจิตเห็นอาการของจิต จิตมันจับต้องของมัน มันมีความรู้สึกอย่างไร ใ้อนี้ไม่มีอะไรเลย นึกเอาจินตนาการเอา ว่ากันไป ดูหนังสือสารคดีไป หนังสือสารคดีเขาสอนอย่างนั้น แต่ไม่เคยในพื้นที่ ไม่เคยเห็น ไม่เคยเป็น ถ้ามันเห็นมันเป็นขึ้นมามันจะเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา พ้นจากความหนี้นี้ นี่พูดถึงพ้นจากความหนี้นี้ เป็นหนี้นี้เวรหนี้นี้กรรม

กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน กรรม การกระทำของเรา ทำให้เราเกิดจิตนิสัย นิสัยใจคอเรานี่แหละ เราเป็นคนทำมาทั้งนั้นนะ พันธุกรรมของพ่อของแม่มันเป็นเรื่องโครงสร้างของร่างกาย แต่ความรู้สึกนี่คิด ครอบครัวยุคสมัยหนึ่งมีลูกมาหลายๆ คน ลูกจะนิสัยไม่เหมือนกัน นิสัยจะให้เหมือนกันหาได้ยากมาก แต่ในครอบครัวนั้นพันธุกรรมพ่อแม่หมด มีแต่ว่าหนักทางพ่อ หนักทางแม่ทั้งนั้น

พันธุกรรมของจิตๆ การกระทำของเรา เราทำของเรามาไง ฉะนั้น เราทำของเรามา เวลาเรามีความรู้สึกไม่พอใจความคิดของเรา เรามีความรู้สึกไม่พอใจความเป็นไปของเรา เราโทษคนนู่น โทษคนนี้

โทษใครไม่ได้ ทำมาเองทั้งนั้น ทำมาเองทั้งนั้น แต่ทำมาเอง ขณะทำ เราไม่รู้ว่าทำแล้ว ได้ผลสิ่งใดใจ เหมือนพ่อแม่สอนลูก ไม่ควรทำอย่างนั้น ไม่ควรทำอย่างนั้น ใ้ลูกมันเถียงตลอดเลย ลูกมันเถียงทั้งนั้นนะ แต่เวลาพอจริตนิสัยมันชอบอย่างนั้นแล้ว ไม่อยากเป็นอย่างนั้น ไม่อยากเป็น

ไม่อยากเป็นอย่างนั้นก็ทำมาเอง ถ้าไม่เป็นอย่างนั้นก็ไม่ได้ทำมาตั้งแต่ต้น ถ้าต้นไม่ทำมา ไม่ฝึกมาอย่างนั้น ไม่มีการขับช้อนมาอย่างนั้น จิตมันก็ไม่มีความรู้สึกนึกคิดอย่างนั้น ถ้ามันมีความรู้สึกนึกคิดอย่างนั้น แล้วก็มาได้แย่ง มาไม่พอใจมันใจ

นี่ก็เหมือนกัน พอเวลาพ่อแม่เขาสั่งเขาสอน พ่อแม่สอนเพราะต้องการให้ลูกเป็นคนดีใจ ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติมาท่านรู้ของท่านเลยนะ บุคคล ๔ คู่ โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามิมรรค สกิทาคามีผล อนาคามิมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล บุคคล ๔ คู่ มรรค ๔ มรรค ๔ พัฒนาการของจิต มันวิวัฒนาการของมันนะ มันวิวัฒนาการของมันอย่างไร แล้วท่านพยายามเปิดทาง เปิดทางให้ ท่านสอนมาตลอด แต่เราไม่รู้ไม่เห็นใจ อยากมีคนนับหน้าถือตา อยากมีคนรู้จักเยาะๆ อยากทำอะไรคนก็เชื่อถือ อยากทำอะไร คนก็เห็นด้วย

ใ้มันมันโลกธรรม ๘ มันไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติเลย เวลาปฏิบัติเขาหลักเร้น เขาหาที่สงบระงับ เพราะอะไร เพราะไม่ให้มันพุงขึ้นมา ไม่ให้ใจมันพุงขึ้นมา นี่ใจ เวลาพ่อแม่สอน ลูกมันก็ขัดแย้ง พ่อแม่สอน ลูกมันก็ดิ้นรนใจ เวลาครูบาอาจารย์ท่านจะสอนสัททวิหาริก ท่านสอนในหมู่สงฆ์ของท่าน มันต้องคนมีบารมี

มันถึงบอกว่า เวลาหลวงตาท่านแสวงหาครูบาอาจารย์ของท่าน ท่านบอกว่าท่านแสวงหาครูบาอาจารย์ของท่าน ท่านแสวงหาครูบาอาจารย์ของท่าน แสวงหาครูบาอาจารย์ที่ว่าท่านชี้เข้ามาในใจของเราได้ แสวงหาครูบาอาจารย์ที่ท่านบอกได้จริง นี่ท่านแสวงหาของท่าน คนที่เขา มีหลักมีเกณฑ์เขาแสวงหาอย่างนั้น แล้วถ้ามันชี้เข้ามาด้วยความจริง มันเป็นความจริงขึ้นมา นี่พูดถึงว่าเวลาเป็นความจริง

ฉะนั้น เวลาถ้าเราปฏิบัติไปมันก็เป็นความเห็นของเราทั้งนั้นนะ มันเป็นที่เห็นสิน เป็นเห็นสินเห็นสินคืออาการทั้งหมด คือความรู้สึกนึกคิดทั้งหมด คือการกระทำของเรา เราจินตนาการของเราไป เพราะมันไม่มีความจริง

ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา ความจริงนะมันเป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันตวิภูฏิกณะ ละอีกทุกทีละ ถ้าไปรู้ไปเห็น ณะทั้งนั้นนะ เวลาณะขึ้นมา มันก็ไม่ได้ถึง ของอยู่กับเรา ของละเอียดลึกซึ้งอยู่กับเรา แต่เรารู้ไม่ได้ ทำไม่ต้องให้คนอื่นบอก แล้วคนอื่นบอก เราก็ยังรู้ไม่ได้

คนอื่นบอกแล้วเราพยายามขวนขวาย พยายามกระทำของเรา แล้วถ้าวันไหนมันทวน กระแสกลับ ความคิดที่มันทวนกระแสกลับเข้าไปในธาตุรู้ ความคิดที่มันย้อนตัวมันกลับเข้าไปสู่ ต้นเหตุของความคิด พอมันเห็นนะ โอ้โฮ! มันสะอึก มันสะอึก แล้วมันสะอึก โอ้โฮ! โอ้โฮ! ทำไม มันโง่ได้ขนาดนี้ ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติแล้วท่านบอกทำไมมันโง่ได้ขนาดนี้ ทำไมโง่ ได้ขนาดนี้

มันก็โง่จริงๆ นะ เพราะมันเป็นวิทยาศาสตร์ มันเป็นสัจจะ มันเป็นวิญญูะ คือธรรมชาติ ของมันเป็นอย่างนี้ ธรรมชาติ ธรรมชาติคือสิ่งมีชีวิต สิ่งมีชีวิตทุกประเภทปรารถนาความสุข เกลียดความทุกข์ แต่ทุกคนหาเวรหากรรม สร้างกรรม เอาความทุกข์ใส่ตนทั้งนั้นเลย ไม่มีเลย มี แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วถึงได้สอนวิธีการของเรา

เรามาเสียสละกันอยู่ที่นี่ เรามาทำสวนกระแสทางโลกหมดเลย ทางโลกเขาต้องกว้านเข้ามา เป็นของเราหมดเลย ของเรา เราจะสละออกไปหมดเลย แล้วสละ สละแต่วัตถุ แต่ถ้ามัน ผีกัดไปถึงจริงๆ แล้วมันจะไปสู่ภายใน ถ้าสู่ภายในมันเป็นความจริงขึ้นมา มันจะเกิดมรรค เกิดผล

มนุษย์มีคุณค่าที่นี้ คุณค่าของมนุษย์คือหัวใจ คือความรู้สึกลึกซึ้งอันนั้น ความรู้สึกอันนั้นหมด อายุขัยตายไป ความรู้สึกอันนั้นเคลื่อนออกจากตนนี้ แล้วมันยังเวียนว่ายตายเกิดในวิญญูะ สิ่งที่มีค่าที่สุดคือหัวใจของเรา คือความรู้สึกลึกซึ้งของเรา แล้วความรู้สึกลึกซึ้งของเรามันจะหล่อหลอมด้วยอะไร มันจะหล่อหลอมด้วยทาน

การหล่อหลอม การวิวัฒนาการ เราหล่อหลอมมา เราทนให้ครูบาอาจารย์โขกสับ ให้พ่อ แม่คอยทะนุถนอม แล้วพยายามทำของเรา แต่เราไม่รู้ไม่เห็น เราทำของเราไม่ได้ แต่ถ้าฝืนทำๆ ต่อไป ถ้าฝืนทำต่อไปแล้ว ดุสิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรม ครูบาอาจารย์เรา ท่านกราบธรรม กราบธรรมๆ ธรรมที่ไหนละ

เวลากิเลสในหัวใจมันเป็นกิเลสทั้งหมด ถ้าเป็นธรรม ธรรมทั้งแท่ง ธรรมทั้งแท่งก็อยู่กับ ความรู้สึกอันนั้นนะ ความรู้สึกเป็นธรรมชาติ สิ่งนั้นเป็นธาตุธรรม เป็นธาตุธรรมที่ไม่เคลื่อนไหว คงที่ตายตัว ออกูปธรรม เอวัง